

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 18.3.2014
čj. UKZUZ 020100/2014

Zpráva č. 1 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 1.1.–16.3.2014

1. Počasí

Leden byl dalším v řadě měsíců s nadnormálními průměrnými teplotami a podprůměrnými srážkami. Spadlo přibližně 70 % dlouhodobých srážkových normálů, a to ve formě ne příliš významných přeháněk, slabého deště nebo slabého sněžení. Trvalá sněhová pokrývka se vytvořila pouze ve vyšších horských polohách. Měsíční teplotní normály byly překročeny o více než 3 °C. Hned v první lednové dekádě byly na řadě míst překonány teplotní rekordy, když odpolední maxima překračovala 12 °C. V období od 22. do 29.1. byl na celém území zaznamenán celodenní mráz, žádné extrémní mrazy to však nebyly. Teploty klesaly k -10 až -15 °C jen výjimečně. Oblačnost byla velmi proměnlivá, většinou od skoro jasné oblohy až po zcela zataženou, občas bylo dosti větrno.

I únor byl teplým a suchým zimním měsícem. Teploty byly poměrně vyrovnané. Ráno se pohybovaly kolem 0 °C, pokud se vyskytly mrazy, pak jen slabé do -5 °C. Odpolední maxima se většinou vešla do intervalu mezi 5 až 11 °C, bylo tedy většinou na toto období velmi teplo. Srážky byly značně podnormální. Nejvíce, v nižších a středních polohách však maximálně 12 mm, jich spadlo 12.2. při přechodu studené fronty ve formě slabého deště a následného sněžení. Na většině území se po dlouhé době vytvořila souvislá, přibližně 5 cm vysoká sněhová pokrývka, která však neměla dlouhého trvání. Oblačnost byla proměnlivá, občas před přechodem frontálních systémů vál silný jihovýchodní vítr.

Ani březen se nijak neodlišoval od teplého a suchého průběhu předchozích měsíců. Zpočátku bylo hodně oblačnosti, srážky však byly jen výjimečné a velmi slabé, většinou však téměř žádné. Ranní teploty byly většinou mírně nad bodem mrazu, odpolední jen těsně pod 10 °C. Zatímco odpolední teploty při následujícím trvale jasném počasí pomalu rostly místy až k 18 °C a opět padaly maximální teplotní rekordy, ranní minima zůstávala kolem nuly, většinou však mírně pod touto hranicí. Přechod studené fronty 15.3. přinesl snížení odpoledních teplot o 6–7 °C. Dlouho očekávané srážky však představovaly přírůstek vody pouze do 6 mm, sněžení bylo zaznamenáno pouze ve vysokých horských polohách.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Po příznivých podmínkách v zimním období jsou porosty ozimů v dobrém zdravotním stavu, v naprosté většině případů vzrůstově i vývojově vyrovnané. Porosty ozimých ječmenů jsou prakticky ve všech oblastech různě intenzivně fyziologicky nažloutlé, místy dochází k odumírání špiček a starých listů také u ozimých pšenic. Ozimy jsou většinou i přihnovené, jařiny zaseté nebo pokračuje setí. Někde už je zasetý i mák nebo vysázeny brambory pod

netkanou textilií. V polích začíná být znát značný vláhový deficit, chybí voda z tajícího sněhu. Výskyty chorob jsou jen s nepatrnými výjimkami slabé, ze škůdců vyžadují pozornost výskyty hraboše polního a ojediněle i krytonosce řepkového nebo květospa jabloňového.

OBILNINY

Ozimé obilniny jsou v dobrém zdravotním stavu, infekce padlím i chorobami pat stébel jsou až na výjimky na slabé, místy i nulové úrovni. Výskyty hraboše polního jsou na většině území slabé nebo jen na okrajích pozemků střední, v „tradičních“ oblastech Prostějovska a Přerovska však lokálně střední až silné. První výskyt kohoutka černého byl pozorován 14.3. na Prostějovsku v porostu ozimé řepky. Ojediněle se objevují první vzházející porosty jarního ječmene.

PŠENICE OZIMÁ (RF 17–29 BBCH, fáze 7. listu až 9 a více odnoží viditelných)

Střední výskyty **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byly pozorovány v okresech Nový Jičín (Kopřivnice) a Opava (Otice).

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (65 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora.

Ošetření se provede při napadení více než 60 % odnoží.

Při pozorování v době květu se hodnotí napadení dvou horních listů a pro každé listové patro se vypočte index napadení.

K ošetření se vyberou porosty s indexem napadení 40 a více %.

Střední až silné výskyty **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** hlásili z okresu Přerov (Císařov, Troubky).

Pozorování napadení listů se provádí při objevení se prvního až druhého kolénka (31–32 BBCH), posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době, kdy první zrna dosáhla své konečné velikosti (71 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí střídavě napadení čtvrtého a pátého listu shora, při třetím pozorování třetího a čtvrtého listu shora a při posledním druhého a třetího listu shora. Zaznamená se počet listů s jednou nebo více pyknidami septoriové skvrnitosti pšenice, při posledním pozorování se hodnotí velikost plochy s příznaky choroby.

Ošetří se porosty s 12 a více % listů s výskytem pyknid nebo při indexu napadení 40 a více % krátce po odkvětu (71 BBCH).

Střední až silné výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly zaznamenány v okresech Prostějov (Biskupice, Čechovice, Čehovice, Hrubčice, Ivaň, Kelčice, Klopotovice, Kralice na Hané, Moskovice, Myslejovice, Smržice, Štětovice, Určice) a Přerov (Rokytnice, Stará Ves).

Zjišťují se počty užívaných nor (nory s čerstvými výhrabky nebo pobytovými stopami) v přepočtu na 1 ha, a to na základě 4 průchodů o šířce 2,5 m a délce 100 m, resp. cca 140 kroků (celkem $4 \times 250 \text{ m}^2 = 1000 \text{ m}^2$) a vynásobením desetkrát.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. pokud se na jaře zjistí více než 50 užívaných východů z nor na 1 ha.

Pozor, ošetřovatel porostu je povinen oznámit použití přípravků pro hubení hlodavců (rodenticidy) tři dny před zahájením aplikace přípravku oprávněnému uživateli honitby a Ústřednímu kontrolnímu a zkušebnímu ústavu zemědělskému a projednat opatření k ochraně zvěře s oprávněným uživatelem honitby.

Střední až silná zaplevelení většinou ozimými druhy plevelů jsou hlášena z různých částí oblastí. Často se jedná o okraje pozemků, případně o porosty neošetřené herbicidy na podzim. Z plevelných druhů jsou zjišťovány zejména **hluchavky (*Lamium* spp.)**, **kokoška pastuší tobolka (*Capsella bursa-pastoris*)**, **penízek rolní (*Thlaspi arvense*)**, **ptačinec prostřední (*Stellaria media*)**, **rozrazilý (*Veronica* spp.)**, **violka rolní (*Viola arvensis*)**, místy i **kakost maličký (*Geranium pusillum*)**, **popenec břečťanovitý (*Glechoma hederacea*)** aj.

JEČMEN OZIMÝ (RF 21–29 BBCH, počátek odnožování až 9 a více odnoží viditelných)

Porosty jsou většinou vyrovnané, v dobrém zdravotním stavu, v různém stupni fyziologicky žluté. Výskyty houbových chorob včetně chorob pat stébel jsou hodnoceny jako všeobecně slabé.

Spíše ojedinělý střední výskyt hraboše polního (*Microtus arvalis*) byl hlášený z okresu Přerov (Želatovice).

Monitoring a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

Zaplevelení je většinou hodnoceno obdobně jako u pšenice ozimé.

OLEJNINY

ŘEPKA OZIMÁ (RF 19–32 BBCH, 6 až 9 a více listů vyvinutých až 2. internodium viditelné)

Porosty jsou většinou vyrovnané, jen místy přerostlé nebo naopak slabší. Výskyty fomového černání stonků řepky (*Leptosphaeria maculans*) jsou hlášeny prakticky z celé oblasti, avšak pouze slabé.

První výskyty imag krytonosce čtyřzubého (*Ceutorhynchus pallidactylus*) byly pozorovány téměř ve všech částech oblasti: 26.2. v okrese Opava (Opava-Předměstí), 1.3. v okrese Javorník (Vlčice), 3.3. v okresech Olomouc (Nedvězí) a Prostějov (Křenůvky, Němčice nad Hanou), 4.3. v okrese Přerov (Radslavice), 7.3. v okrese Šumperk (Bludov), 11.3. v okrese Nový Jičín (Rybí), 13.3. v okrese Frydek-Místek (Skalice) a 14.3. v okrese Karviná (Nový Bohumín). Výskyty jsou zatím všeobecně slabé.

První výskyty imag byly pozorovány i u krytonosce řepkového (*Ceutorhynchus napi*), a to 1.3. na Jesenicku (Vlčice), 3.3. na Olomoucku (Nedvězí), 11.3. v okrese Přerov (Radslavice) a 13.3. na Opavsku (Dolní Benešov). Záchyty imag 11.3. v Měřickém miskách v okrese Olomouc (Nedvězí) byly hodnoceny jako silné.

Pozorování imag krytonosce čtyřzubého a řepkového se provádí dvakrát týdně ve 2 Měřickém miskách nebo na 2 žlutých lepových deskách od dosažení maximální teploty 6 °C do zjištění maxima náletu. Optické lapáky se umístí na protilehlé strany, nejméně 10 m od jeho okraje směrem do porostu. Měřická miska se naplní do ¾ vodou, pro snížení povrchového napětí se kápne do každé misky saponátový prostředek. Proti zamrznutí se může přidat lžíce kuchyňské soli.

Ošetření se provede při průměrném výskytu 5 a více brouků na 1 misku za 1 den, u krytonosce řepkového při průměrném výskytu 3 a více brouků na 1 misku za 1 den.

V okrese Opava (Opava-Předměstí) byl 26.2. zaznamenán ojedinělý první výskyt blýskáčka řepkového (*Meligethes aeneus*).

Výskyt brouků se sleduje jednou týdně od dosažení teploty 9 °C ve 14 hodin do začátku květu řepky. Hodnotí se počet brouků na 50 vrcholových květenstvích.

Ošetření se provede u porostů, kde je v průměru více než 300 brouků na 100 vrcholových květenství.

Střední až silné výskyty hraboše polního (*Microtus arvalis*) byly zaznamenány v okresech Prostějov (Pavlovice u Kojetína, Přemyslovice, Smržice, Vitčice, Vrchoslavice) a Přerov (Rokytnice).

Monitoring a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

Po letošní zimě není výjimkou přezimování výdrolů jarního ječmene. V okrese Jeseník (Javorník-Ves) se lokálně vyskytuje střední zaplevelení heřmánky (*Matricaria* spp.), hluchavkami (*Lamium* spp.), penízkiem rolním (*Thlaspi arvense*) a violkou rolní (*Viola arvensis*), až silné zaplevelení hluchavkami (*Lamium* spp.), penízkiem rolním (*Thlaspi arvense*), rozrazilem perským (*Veronica persica*) a violkou rolní (*Viola arvensis*) bylo zaznamenáno v okrese Frydek-Místek (Skalice).

OKOPANINY

ŘEPA (RF 00 BBCH)

Podle osazení brslenů zimními vajíčky platí pro lokality Litovel (okres Olomouc) a Nový Bohumín (okres Karviná) prognóza středního, pro lokality Penčice, Troubky (okres Přerov), Pusté Jakartice (okres Opava) a Skřečůň (okres Karviná) prognóza středního až silného výskytu mšice makové (*Aphis fabae*). Vzhledem k dynamice vývoje mšic a značné

závislosti na průběhu počasí je potřebné populace sledovat zejména v jarním období a prognózu podle osazení zimních hostitelů vajíčky mšic brát pouze jako orientační. V okresech Prostějov (Kobeřice, 11.3.) a Opava (Velké Heraltice, 13.3.) již zaznamenali líhnutí larev.

Pro osazení brslenů zimními vajíčky mšice makové se zjišťuje

a) celkový počet brslenů na lokalitě

b) z toho počet osazených slabě (do 5 vajíček kolem 1 pupenu)

c) z toho počet osazených silně (nad 5 vajíček kolem 1 pupenu a další vajíčka na kůře větvíček)

Brsleny s méně než 5 vajíčky na 1 keř se považují za neosazené. Prognóza slabého výskytu platí pro lokality s méně než 40 % osazených brslenů, středního výskytu s 40–60 % osazených brslenů a při osazení více než 60 % brslenů lze očekávat silný výskyt.

Ošetření se signalizuje u semenáčků při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

PÍCNINY

VOJTĚSKA

Střední výskyt **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byl zjištěn v porostu vojtěšky v okrese Nový Jičín (Šenov u Nového Jičína), silný v okrese Prostějov (Přemyslovice).

Monitoring a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

TRVALÉ TRAVNÍ POROSTY

Střední výskyty **hraboše polního (*Microtus arvalis*)** byly pozorovány v okresech Jeseník (Horní Hoštice, Javorník-Ves), Nový Jičín (Štramberk) a Šumperk (Jestřebí).

Monitoring a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

OVOCNÉ DŘEVINY

Na celém území převládají slabé výskyty přezimujících stádií škůdců ovocných dřevin, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. Bylo již zaznamenáno líhnutí larev svlušek a mšic, aktivita housenek píďalek nebo imag květopasa jabloňového.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 00–01 BBCH, zimní dormance až počátek zaoblování listových pupenů)

Střední výskyt vajíček **svilušky ovocné (*Panonychus ulmi*)** zaznamenali v okrese Přerov (Tučín).

Líhnutí vajíček svilušky ovocné se sleduje 1x týdně od fenofáze rašení (53 BBCH). Na pěti náhodně vybraných místech výsadby se odebere na počátku rašení po jedné větvičce s vajíčky svilušky. Z každé větvičky se odřízne štítek kůry obsahující cca 100 vajíček a opatrně (aby se vajíčka nepoškodila) se přilepí štěpařským voskem apod. na podložní mikroskopické sklíčko nebo na dřevěnou destičku. Kolem štítku se vytvoří souvislý rámeček nanesením lékařské vazelíny, podložní sklíčka nebo dřevěné destičky (celkem pět) se zavěsí na pěti různých místech sadu do korun stromů a pravidelně se sleduje průběh líhnutí.

Ošetření akaricidy proti svilušce se signalizuje při zjištění 70–75 % vylíhlých larev ze zimních vajíček na neošetřených stromech.

Silné výskyty přezimujících stádií (štítky s vajíčky) **štítenky čárkovité (*Lepidosaphes ulmi*)** byly zjištěny v okrese Karviná (Bludovice).

Zjišťování výskytu štítenky čárkovité se provádí na náhodně zvolených stromech na různých místech výsadby. V období před nebo nejpozději při rašení se odebere vzorek 20 dvou až tříletých, 20 cm dlouhých částí větví s plodonosným obrostem zkráceným na cca 1 cm (celkem 4 m). Na odebraných větvích se zjišťuje celkový počet přezimujících stádií – štítků s vajíčky.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahové hodnoty 10 a více štítků na 1 m délky větví.

Až střední výskyty vajíček mery jabloňové (*Cacopsylla mali*) zaznamenali na neošetřovaných stromech v zahradách a stromořadích v okrese Šumperk (Mohelnice).

Střední a silné výskyty mery jabloňové jsou problémem neošetřovaných stromů. Při běžném ošetřování insekticidy jsou výskyty většinou velmi slabé až nulové.

První a zároveň silný výskyt imag květopasa jabloňového (*Anthonomus pomorum*) zachytili v okrese Prostějov (Dětkovice) už 12.3.

Pozorování výskytu imag se provádí dvakrát v týdenním intervalu v období zeleného pupene až myšího ouška. Kontrolují se úlovky imag květopasa jabloňového ve 30 sklepech z 30 plodných dvouletých větví.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahu škodlivosti, tj. při počtu 1,5 kusů imag v průměru na jedno sklepnutí. Po nakladení vajíček je chemická ochrana již neúčinná.

Střední až silné výskyty hraboše polního (*Microtus arvalis*) zaznamenali v sadech v okrese Prostějov (Dětkovice, Vranovice).

Monitoring a indikace ošetření viz pšenice ozimá.

SLIVŮN (RF 00–01 BBCH, zimní dormance až počátek zaoblování listových pupenů)

Silný výskyt přezimujících stádií (štítky s vajíčky) puklice švestkové (*Parthenolecanium corni*) byl zaznamenán na neošetřovaných stromech v okrese Šumperk (Bludov).

Způsob pozorování viz štítenka čárkovitá na jabloni.

Ošetření se provede při dosažení nebo překročení prahové hodnoty 25 a více štítků puklice švestkové na 1 m délky větví.

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Síttek